

Prawo rodzinne w prawie unijnym i międzynarodowym

Proces globalizacji sprzyja nasileniu migracji oraz przemianom społecznym, gospodarczym i kulturowym, co sprawia, że współczesne społeczeństwa stają się coraz bardziej mobilne, zróżnicowane i pluralistyczne. Z tego powodu większego znaczenia nabierają regulacje międzynarodowego i ponadnarodowego prawa rodzinnego. Celowe staje się zatem zaakcentowanie aktualnych wyzwań występujących w transgranicznych sprawach rodzinnych w europejskiej przestrzeni prawnej.

Inicjatywa przedstawienia na łamach EPS bieżących zagadnień pojawiających się na tle europejskiego i międzynarodowego prawa rodzinnego spotkała się z dużym zainteresowaniem zarówno środowiska naukowego, jak i praktyków. Było ono na tyle duże, że teksty na ten temat zostaną opublikowane nie tylko w niniejszym, lecz także w kolejnym numerze naszego czasopisma. Opracowania zamieszczone w obu numerach prezentują jedynie wybrane zagadnienia prawa rodzinnego i wiążą się z różnymi jego aspektami. Uwzględniają orzecznictwo ETPC oraz TSUE. Mają charakter naukowy, ale mogą być też przydatne dla praktyków.

Tematem dotąd nieomawianym w polskiej nauce prawa są skutki uprowadzenia do innego państwa kobiety ciężarnej, w tym małoletniej. Autorzy mierzą się z koniecznością ustalenia miejsca stałego pobytu nasciturusa oraz zakresem prawa do opieki w okresie prenatalnym. Inne opracowania odnoszą się do związków osób tej samej płci i statusu ich dzieci. W tekstach tych zwrócono uwagę na brak kompleksowych regulacji prawnych dotyczących związków partnerskich osób tej samej płci w Polsce i przeanalizowano wskazaną problematykę z perspektywy dziecka oraz jego praw filiacyjnych. Kolejny artykuł prezentuje aspekty prawne życia rodzinnego osób pełnoletnich (w tym rodziców i ich niepełnosprawnych dzieci), odnosząc się przy tym do relacji pomiędzy poszanowaniem życia rodzinnego a poszanowaniem życia prywatnego. Jest to szczególnie aktualne w kontekście prowadzonych w Polsce prac nad zniesieniem instytucji ubezwłasnowolnienia. W następnych opracowaniach została przedstawiona analiza przesłanek jurysdykcyjnych w sprawach alimentacyjnych oraz omówiona istota prawa do wysłuchania dziecka, z uwzględnieniem jego funkcji oraz treści, a także wybrane problemy jego stosowania. W kolejnym numerze zaprezentowana zostanie sytuacja prawna małoletniego spadkobiercy na tle rozporządzenia spadkowego. Zdaniem autora prawodawca unijny nie potraktował małoletnich spadkobierców w szczególnie sposób, choć takie traktowanie w niektórych przypadkach wydaje się uzasadnione. Doniosła praktycznie jest też wypowiedź dotycząca sytuacji prawnej dzieci, które zostały zmuszone do opuszczenia swojego państwa pochodzenia. Wobec tego, że Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego podjęła działania zmierzające do wprowadzenia rozwodów pozasądowych, istotne staje się rozważenie, czy rozwiązanie małżeństwa w Polsce w trybie pozasądowym będzie uznawane w innym państwie członkowskim, zwłaszcza w takim, które nie dopuszcza pozasądowego rozwiązania małżeństwa.

Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne EPS składają wielkie podziękowanie Pani dr Danieli Wybrańczyk z Uniwersytetu SWPS za inicjatywę podjęcia na łamach naszego czasopisma omawianej problematyki, zachęcenia grupy znawców w tej dziedzinie i opiekę nad przesłanymi artykułami.

Prezentowane teksty zostały przygotowane przez wybitnych autorów, którzy na co dzień zajmują się prawem rodzinnym. Reprezentują oni ośrodki naukowe i instytucje z całej Polski, w tym Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

Family Law in EU and International Legislation

The process of globalisation intensifies migration as well as social, economic and cultural changes, as a result of which modern societies become increasingly mobile, diverse and pluralistic. For this reason, international and supranational family law provisions play an ever more important role. Hence it is appropriate to take a closer look at current challenges posed by cross-border family matters in the European legal environment.

The initiative to discuss current issues emerging in the European and international family law in EPS met with a considerable interest from both academics and practitioners. Therefore, articles on this topic will be published not only in this, but also in the next issue of our journal. Articles in both issues present only selected family law issues and relate to its various aspects. They refer to judgments of the ECtHR and the CJEU. While academic in nature, they may prove useful for practitioners.

Consequences of the abduction of a pregnant woman, including a minor, are a topic that has not been previously discussed in the Polish legal literature. The authors considered the need to establish the permanent residence of nasciturus and the scope of the right to custody in the prenatal period. Other articles pertain to same-sex couples and the status of their children. They highlight the lack of comprehensive legal regulations regarding same-sex civil partnerships in Poland and analyse these issues from the point of view of children and their filiation rights. The next article presents legal aspects of family life of adults (including parents and their disabled children), while referring to the relationship between the respect for family life and the respect for private life. This is especially relevant in the context of ongoing work on the abolition of the institution of legal incapacitation in Poland. Other articles include an analysis of jurisdictional prerequisites in maintenance allowance cases and discuss the essence of the right of the child to be heard, taking into account its function and content, as well as selected issues related to its application. In the next issue, the legal situation of a minor heir in the context of the Succession Regulation will be described. In the opinion of the author, the EU legislator did not provide a special treatment for minor heirs, although such a treatment seems to be justified in certain instances. The opinion on the legal situation of children forced to leave their country of origin also deserves practitioners' attention. As the Family Law Codification Committee has taken steps to introduce extrajudicial divorce, it is important to consider whether the dissolution of the marriage in Poland in extrajudicial proceedings would be recognised in another Member State, especially a Member State that does not permit extrajudicial dissolution of marriage.

The Scientific Council and Editorial Board of EPS would like to express their gratitude to dr Daniela Wybrańczyk from the SWPS University of Social Sciences and Humanities for the initiative to publish articles on the aforementioned issues, for forming a group of experts in the field and for supervision of the work on the articles.

The texts have been prepared by leading experts in family law, representing academic centres and institutions from across Poland, including the Family Law Codification Committee.

Professor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief